

Sjukfrånvaro per bransch och sektor

Nya sjukfall längre än 14 dagar per 1 000 anställda efter sektor och bransch

Syftet med statistiken över sjukfrånvaro efter bransch och sektor är att branschorganisationer, fackliga organisationer, arbetsgivare och andra intressenter ska kunna följa sjukfrånvarons utveckling över tid inom särskilda näringsgrenar och sektorer.

Statistiken är tänkt att vara ett underlag för diskussion om orsaker till sjukfrånvaro samt leda till ett fördjupat arbete med att förebygga sjukfrånvaro och att underlätta återgång i arbete för sjukfrånvarande personer. En ytterligare förhoppning är att statistiken ska stimulera till forskning och fördjupade analyser om orsakerna till sjukfrånvaro inom specifika branscher samt verk samma åtgärder för att förebygga sjukfrånvaro eller underlätta återgång i arbete.

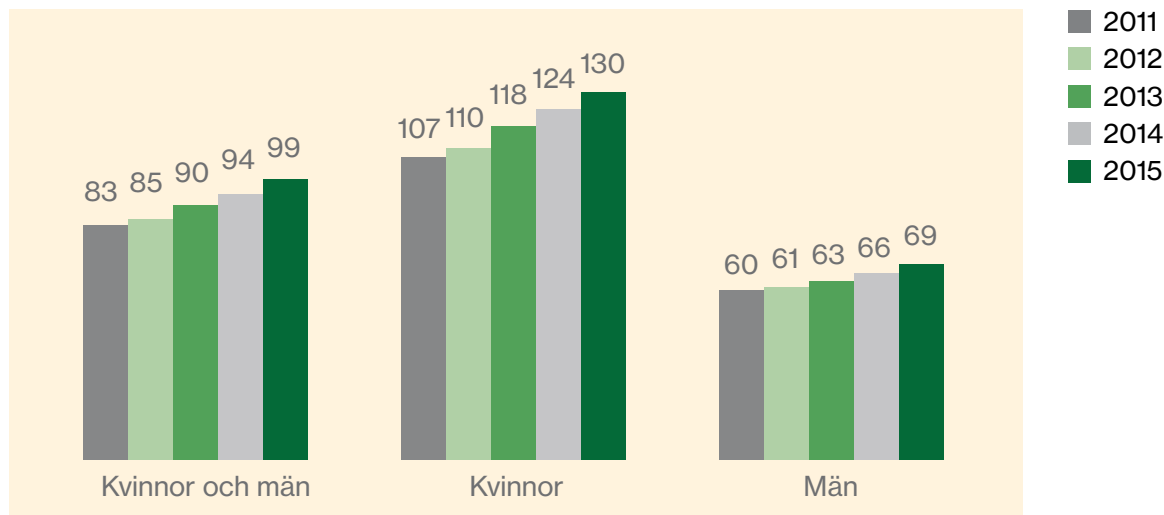
Det mått som redovisas här är antalet startade sjukfall som varat längre än 14 dagar per 1 000 sysselsatta i befolkningen uppdelat på bransch och sektor¹. Arbetsgivare betalar i regel sjuklön de första 14 dagarna och först därefter ersätts sjukfrånvaron av den allmänna sjukförsäkringen. Under senare år har sjukfrånvaron ökat och mellan 2011 och 2015 har antalet sjukfall över 14 dagar ökat från 107 till 130 bland kvinnor och från 60 till 69 bland män (figur 1). Genomsnittligt antal sjukfall över 14 dagar per 1 000 sysselsatta år 2015 var 99, för kvinnor 130 och för män 69 sjukfall. Från år 2011 är det en ökning med 19 procent eller 16 sjukfall, för kvinnor 22 procent eller 23 sjukfall och för män 15 procent eller 9 sjukfall.

---

1) Statistiken som nu publiceras innehåller också genomsnittligt antal ersatta sjukpenningdagar per sysselsatt per bransch och sektor.

Figur 1. Startade sjukfall (längre än 14 dagar per 1 000 sysselsatta) 2011–2015

Yrke är en annan relevant indelningsgrund för redovisning av statistik om sjukfrånvaro och Försäkringskassan har sedan 2010 redovisat sjukfrånvaro per yrke. Inom ett och samma yrke delar man i allmänhet liknande arbetsmiljöer och arbetsvillkor med andra inom samma yrke på andra arbetsplatser. Detsamma gäller även för en bransch som domineras av vissa yrken. Det är dock viktigt att komma ihåg att bransch inte är synonymt med yrke eftersom det förekommer yrken inom en bransch som inte är karaktäristiska för branschen. Byggbranschen domineras exempelvis av yrkesutbildade hantverkare men inom branschen arbetar också kontorspersonal. Utöver att kvinnor och män är skevt fördelade över olika branscher finns det också inom många branscher stora skillnader i vilka yrken kvinnor respektive män arbetar inom. Detta är viktiga skäl för att redovisa könsuppdelad statistik.

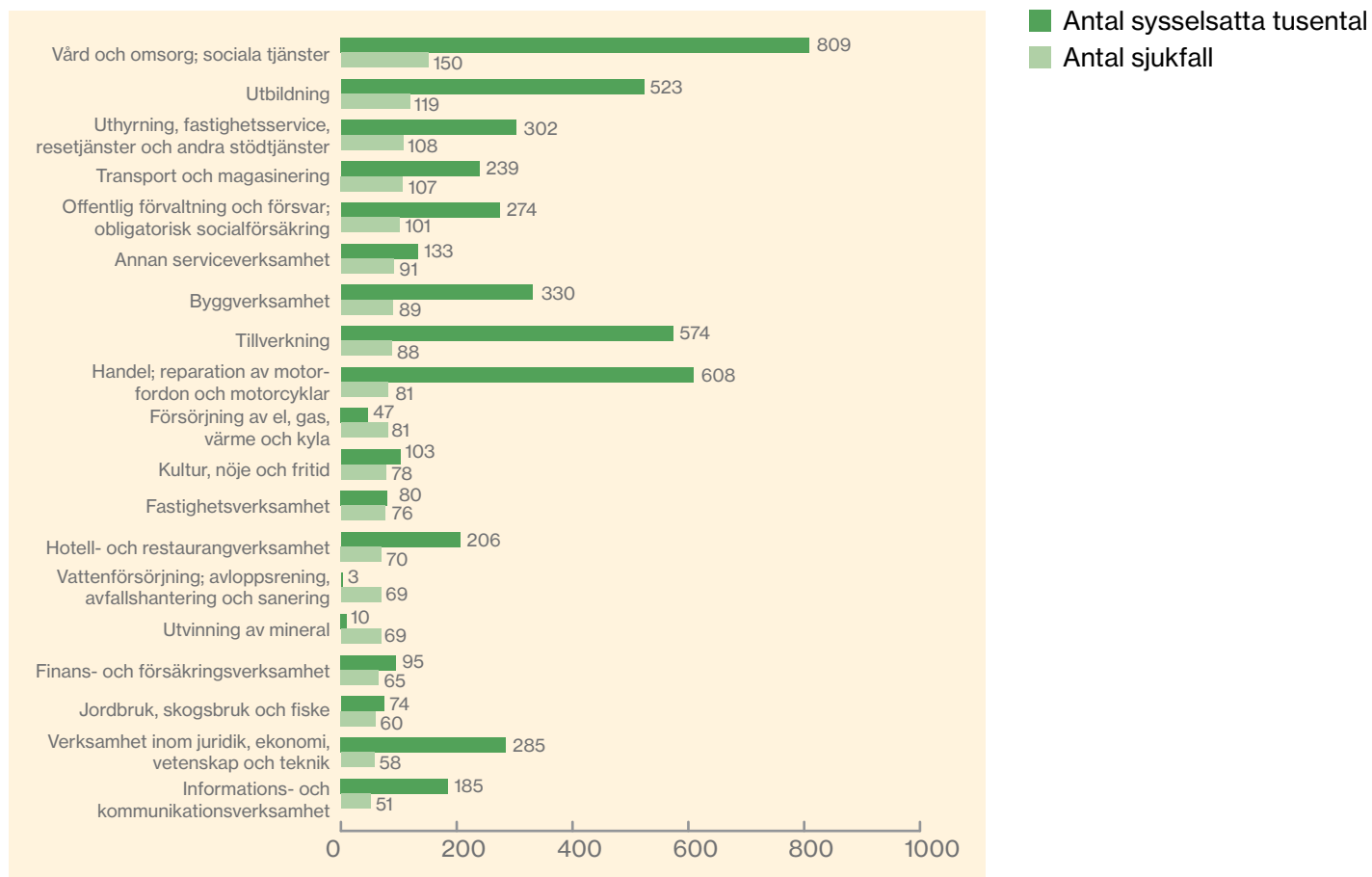
Bransch redovisas enligt näringsgrensindelningen SNI2007 på SNI2-nivå samt på SNI3-nivå som är en mer finfördelad nivå, för branscherna Utbildning, Hälso- och sjukvård samt Vård och omsorg med boende. I populationen som statistiken bygger på ingår alla individer i åldrarna 18–64 år som har en uppgift om inom vilken bransch och sektor denne arbetar². År 2015 omfattar statistiken totalt 4 883 000 personer och av dessa påbörjade 9 procent ett sjukfall som blev längre än 14 dagar samma år. Antalet sysselsatta kvinnor var 2 379 000 varav 11 procent påbörjade ett sjukfall. Antalet sysselsatta män var 2 504 000 varav 6 procent påbörjade ett sjukfall.

---

2) Individer som har haft löneinkomst under november månad föregående år räknas som sysselsatt i statistiken.
Källa: SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS).

Figur 2. Startade sjukfall (längre än 14 dagar per 1 000 sysselsatta) 2015

På den grövsta nivån (SNI1) redovisas sjukfrånvaron uppdelat på 19 branscher (figur 2). Flest startade sjukfall längre än 14 dagar finns inom Vård, omsorg och sociala tjänster med 150 sjukfall samt inom Utbildning med 119 sjukfall per 1000 sysselsatta. Lägst sjukfrånvaro finns inom Informations- och kommunikationsverksamhet med 51 sjukfall samt Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik med 58 sjukfall per 1000 sysselsatta. Vård, omsorg, sociala tjänster och Utbildning sysselsätter en stor mängd personer, omkring 1,3 miljoner, vilket ger ett stort genomslag på den totala sjukfrånvaron i samhället.

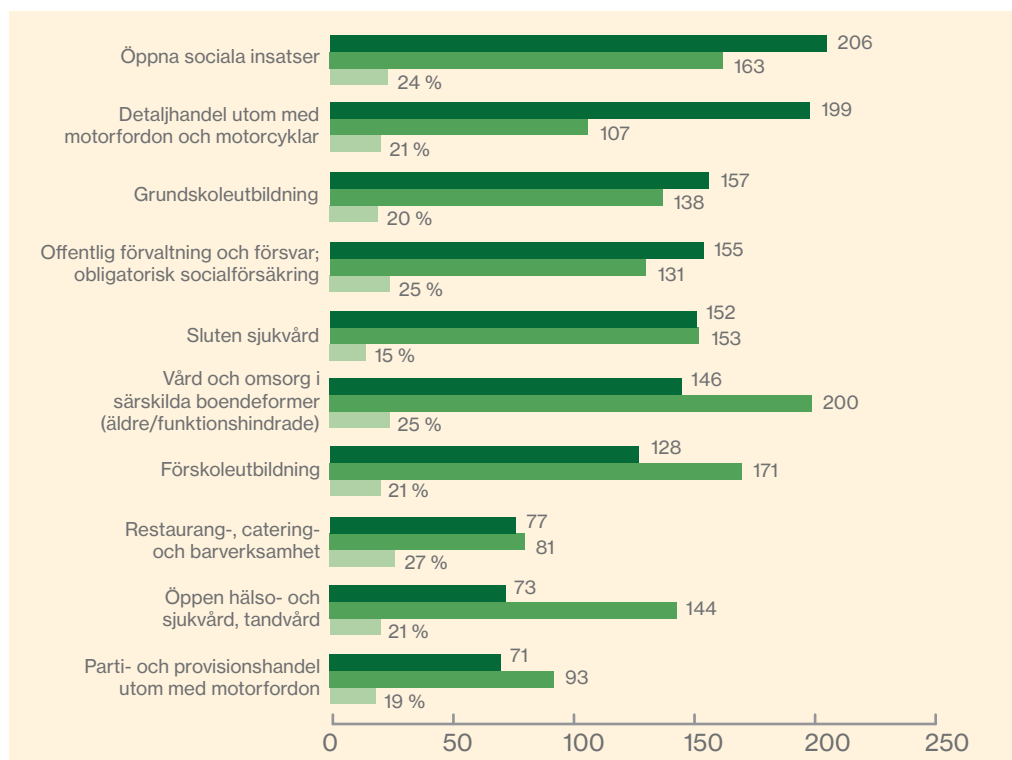
Sjukfrånvaron i branscherna som sysselsätter störst antal kvinnor

De tio största branscherna för kvinnor redovisas nedan (figur 3), och dominerar gör Öppna sociala insatser³, Vård- och omsorg i särskilt boende för äldre och funktionshindrade, Grund- och förskoleutbildning, Hälso- och sjukvård, Offentlig förvaltning, Handel samt Restaurangbranschen. Totalt sysselsätter de tio största branscherna bland kvinnor 1 364 000 personer. Flest sjukfall finns inom Vård och omsorg i särskilda boendeformer för äldre och funktionshindrade, inom Förskolan och inom Öppna sociala insatser. Inom Handel- och Restaurangbranscherna är sjukfrånvaron klart lägre än genomsnittet på 130 sjukfall per 1 000 sysselsatta kvinnor.

Den största ökningen av sjukfrånvaron inom de största branscherna för kvinnor finns dock inom Restaurangbranschen som ökat med 27 procent mellan 2011 och 2015. Öppna sociala insatser, Offentlig förvaltning samt Vård- och omsorg i särskilt boende för äldre och funktionshindrade, ligger också över den generella ökningen bland kvinnor på 22 procent.

3) Här ingår insatser för äldre (t.ex. hemtjänst), funktionshindrade (t.ex. daglig verksamhet, personlig assistans), barn och ungdomar (t.ex. skolbarnomsorg, ungdomsenheter), missbrukare (t.ex. boendestöd), vuxna (t.ex. ekonomiskt bistånd, fältarbete, familjerådgivning) samt humanitära insatser och drift av flyktingförläggning.

Figur 3. Startade sjukfall kvinnor (längre än 14 dagar per 1 000 sysselsatta) 2015

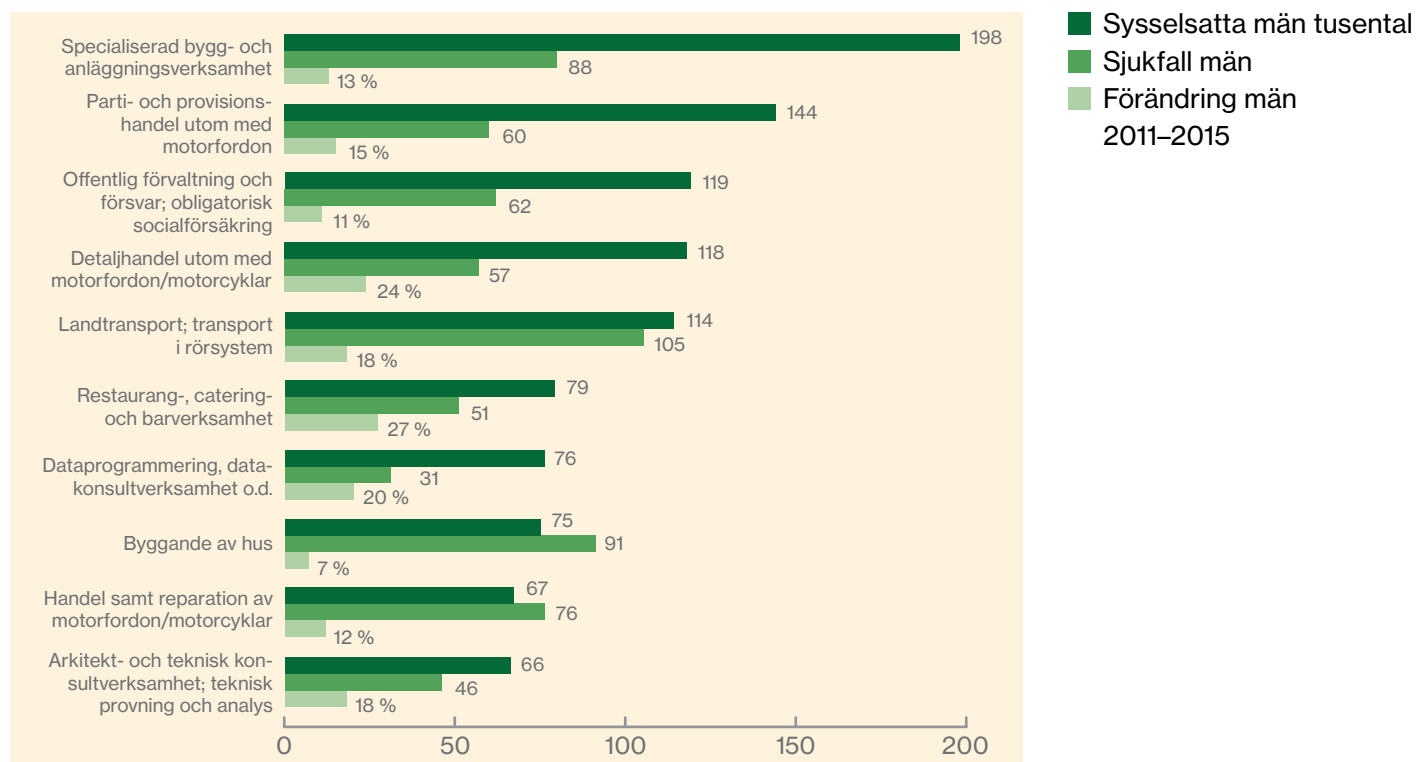
■ Sysselsatta kvinnor tusental
 ■ Sjukfall kvinnor
 ■ Förändring kvinnor 2011–2015

Sjukfrånvaron i branscherna som sysselsätter störst antal män

De tio största branscherna för män domineras av Byggbranschen, Handel och Restaurang, Offentlig förvaltning, Transport samt IT och annan teknisk verksamhet (figur 4). Totalt sysselsätter de tio största branscherna bland män 1 057 000 personer. Transportbranschen har högst sjukfrånvaro följt av Byggbranschen. Genomsnittet för män ligger på 69 sjukfall och klart under detta ligger Handel utom motorbranschen, Restaurang, Offentlig förvaltning samt IT och annan teknisk verksamhet.

Den största ökningen inom de största branscherna för män finns dock inom Restaurangbranschen där antalet sjukfall ökat med 27 procent mellan 2011 och 2015. Detaljhandeln, IT-branschen, Arkitekt- och teknisk konsultverksamhet samt Landtransporter ligger också över den generella ökningen bland männen på 15 procent.

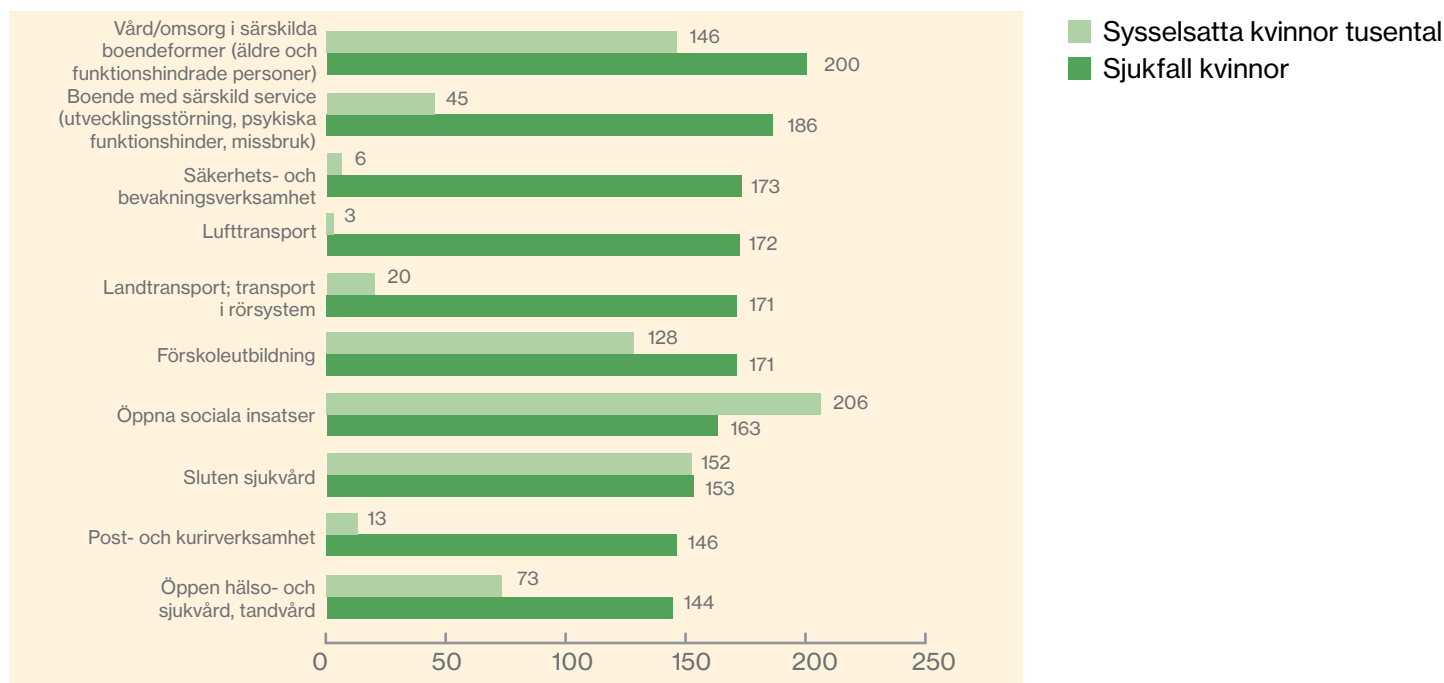
Figur 4. Startade sjukfall män (längre än 14 dagar per 1 000 sysselsatta) 2015

Branscherna med högst sjukfrånvaro år 2015

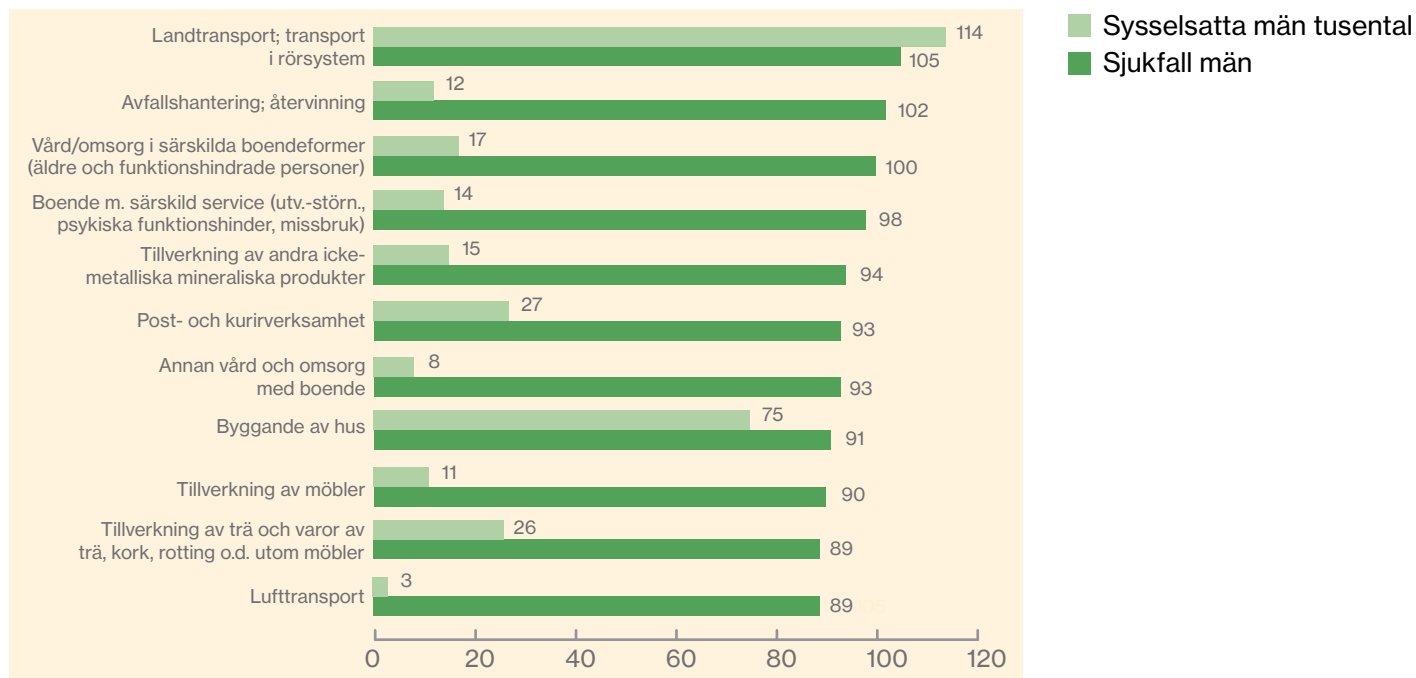
Antalet startade sjukfall är högst bland kvinnor inom Vård och omsorg i särskilda boendeformer eller särskild service som innebär arbete med människor med stora vård- och omsorgsbehov (figur 5). Tillsammans sysselsätter dessa branscher ett stort antal kvinnor. Ytterligare branscher med ett stort antal kvinnor och hög sjukfrånvaro är Förskoleutbildning, Öppna sociala insatser samt Hälso- och sjukvården. Andra branscher med hög sjukfrånvaro som sysselsätter ett mindre antal kvinnor är Säkerhets- och bevakningsverksamhet, Lufttransport och Landtransport samt Post- och kurirverksamhet.

Figur 5. Startade sjukfall kvinnor (längre än 14 dagar per 1 000 sysselsatta) 2015

Antalet startade sjukfall är högst bland män inom landtransporter som sysselsätter ett stort antal män (figur 6). Andra näringsgrenar med hög sjukfrånvaro är Avfall och återvinning, Post- och kurirverksamhet samt Lufttransport. Byggande av hus är också en mansdominerad bransch med hög sjukfrånvaro, liksom Tillverkning av icke-metalliska mineraliska produkter, möbler och trävaror. Mäns sjukfrånvaro är liksom kvinnors också hög i kvinnodominerade branscher som Vård och omsorg i särskilda boendeformer eller särskild service.

Figur 6. Startade sjukfall män (längre än 14 dagar per 1 000 sysselsatta) 2015

Arbetsmiljö och arbetsförhållanden en möjlig förklaring till skillnader i sjukfrånvaro mellan branscher

Skillnader i fysisk och psykosocial arbetsmiljö är en väldokumenterad delförklaring till den stora variationen i antal sjukfall mellan olika branscher. Olycksrisker, exponering av hälsovådliga ämnen och utdragen ergonomisk belastning är exempel på faktorer i den fysiska arbetsmiljön som har negativ inverkan på hälsa och arbetsförmåga. Tunga lyft, obekväma arbetsställningar och upprepade rörelser ökar risken för sjukdomar i framför allt rörelseorganen. Denna typ av belastning är vanlig inom mansdominerade branscher som sysselsätter många i arbetaryrken, till exempel inom byggbranschen. Tunga lyft och obekväma arbetsställningar finns också inom de kvinnodominerade delarna av arbetsmarknaden exempelvis inom hälso- och sjukvården samt äldreomsorg, barnomsorg och omsorg för funktionshindrade. Den psykosociala arbetsmiljön har stor betydelse, särskilt för sjukfrånvaro i psykiatriska diagnoser som ökat mest under senare år. Mobbning, hot, våld och trakasserier är särskilda händelser som markant ökar risken för sjukskrivning. Jobb med höga krav och begränsade möjligheter att påverka den egna arbetsituationen innebär också en särskild hälsorisk. Detsamma gäller obalans mellan ansträngning och belöning. Inom vård, skola, omsorg och socialtjänst upplever många i högre grad brister i den psykosociala arbetsmiljön enligt Arbetsmiljöverkets arbetsmiljöundersökningar.

Utöver betydelsen av arbetsmiljö kan skillnaderna i sjukfrånvaro mellan branscher bero på en mängd andra orsaker. Några exempel är:

- skillnader i anställningsformer och avtalsförhållanden: individer som saknar fast anställning har lägre sjukfrånvaro vilket delvis kan bero på att de har sämre sjukförsäkring och undviker sjukfrånvaro för att inte förlora arbetet
- sjukflexibilitet, det vill säga i vilken grad en nedsättning av arbetsförmågan tillåter arbete och närvaro på arbetsplatsen
- skillnader i sammansättningen av anställda såsom kön, ålder, utbildning etc.
- verksamhetens inriktning och innehåll, exempelvis hur marknaden ser ut i olika branscher och vilka förutsättningar verksamheten har att välja – och påverka – sitt uppdrag

Sjukfrånvaron i olika sektorer

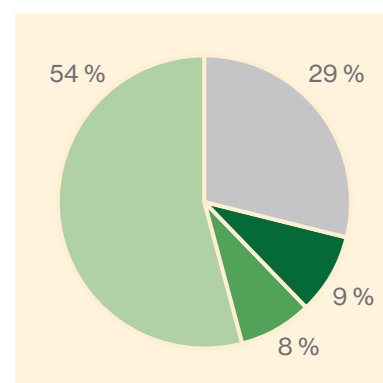
Kvinnor och män är ojämnt fördelade över sektorerna (figur 7a och 7b). De flesta sysselsatta arbetar inom privat sektor bland både kvinnor och män, men bland männen är arbete inom privat sektor mer dominerade. Bland kvinnor är det betydligt vanligare med arbete inom kommuner och landsting. Statligt arbete är lika vanligt bland både män och kvinnor.

Antalet sjukfall är högst bland sysselsatta inom kommunerna, följt av landstingen, staten samt den privata sektorn (figur 8). Skillnaderna är särskilt tydliga bland kvinnor.

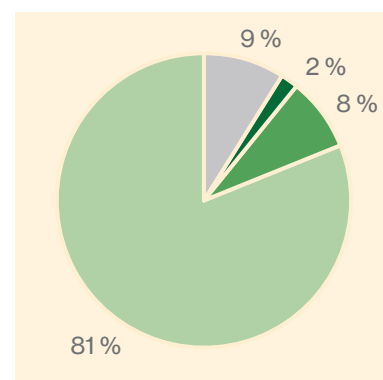
Det finns ingen heltäckande förklaring till skillnaderna i sjukfrånvaro mellan sektorer. Dock återfinns många verksamheter med kända arbetsmiljöproblem såsom vård, skola, omsorg och socialtjänst inom den kommunala och landstingskommunala sektorn, vilket kan förklara en del av skillnaderna. Utöver detta kan det finnas ytterligare möjliga tänkbara förklaringar, här nämnda utan inbördes rangordning, vilka också samspelar med den fysiska, organisatoriska och sociala arbetsmiljön. Exempelvis skillnader i:

- organisation och ledarskap
- anställningsformer och avtalsförhållanden inklusive lön och andra belöningar
- sammansättningen av anställda såsom kön, ålder, utbildning etc.
- verksamhetens inriktning och innehåll, exempelvis hur marknaden ser ut och i vilken utsträckning verksamheten kan välja – och påverka – sitt uppdrag

Figur 7a. Sysselsatta kvinnor

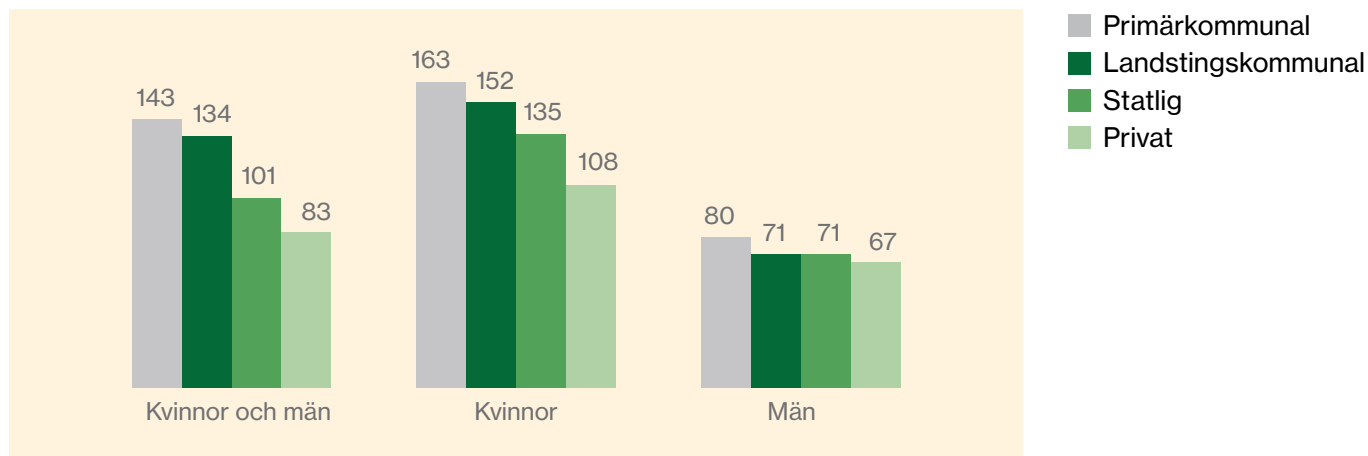
Figur 7b. Sysselsatta män

■ Primärkommunal
■ Landstingskommunal
■ Statlig
■ Privat

Figur 8. Startade sjukfall (längre än 14 dagar per 1 000 sysselsatta) 2015

Källor och lästips

- [Statistik om sjukfrånvaro per bransch och sektor](#). Försäkringskassan.
- [Psykisk ohälsa](#). Korta analyser 2016:2. Försäkringskassan.
- [Yrke och sjukfall](#). Korta analyser 2015:1. Försäkringskassan.
- [Sjukfrånvaro i psykiska diagnoser](#). Socialförsäkringsrapport 2014:4. Försäkringskassan.
- [Arbetsmiljön 2015](#). Arbetsmiljöstatistik Rapport 2016:2. Arbetsmiljöverket.
- [Arbetsorsakade besvär 2016](#). Arbetsmiljöstatistik Rapport 2016:3. Arbetsmiljöverket.
- [Psykisk ohälsa, arbetsliv och sjukfrånvaro](#). Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd 2015.
- [SNI 2007 Standard för svensk näringsgrensindelning 2007](#). MIS 2007:2. SCB 2007.

Kontakt

Presstjänst
010-116 98 88